

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Meditationum evangelicarum volumen tripartitum

Creidius, Hartmann

Francofurti ad Moenum, 1682

De secundo

[urn:nbn:de:bsz:31-122776](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-122776)

me, peste. Nam tota Civitas in tres factio-
nes se divisit, quarum singulæ, singulos du-
ces habebant ab invicem dissidentes, hinc
ortæ sunt variæ cædes, violentæ bonorum
direptiones, stupra, latrocinia, incendia,
&c. ex quibus nil nisi *πρωτοεβρα* finalis con-
sequi potuit.

Eandem miseriam experiuntur adhuc
hodie omnes ii, qui diurnas obsidiones
sustinere coguntur. Valles sunt plenæ qua-
drigarum, & equites ponunt in porta sedes
suas, Es. 22. v. 7. comedunt fructus terræ &
omnes labores incolarum, Deut. 28. v. 33.
devorant oves & boves, Jer. 5. v. 17. imò to-
tam terram & plenitudinem ejus, ler. 8. v. 16.
interim non cessant aut otiantur, sed labo-
rant noctes atque dies, ut gladio suo nego-
tium facebant. Cingunt urbem vallis &
propugnaculis, coedunt arbores, fundunt
aggeres, ler. 6. v. 6. ut comteatum omnem
ipsum subtrahant, unde famas oritur, ut ob-
fessi ab hoste panem suum in pondere, & a-
quam in mensura bibere cogantur Ez. 4. v.
16. quandoque panis & aqua deficit, ut la-
ctentis lingua ad palatum ipsius adhæreat in
siti, & parvuli panem petant, quem nemo i-
psis frangere potest, Thr. 4. v. 4. quin etiam
cibi quærentur obscœni & abominabiles,
ut multi præ fame stercore sua comedant, &
urinam bibant, Es. 36. v. 12. imò proprios
foetus, parvulos ad mensuram palmæ, Thr.
2. v. 20. & secundinas, Deut. 28. v. 57. vel in
plateis deficiunt, Thr. 4. v. 5. & quis miseriam
omnem, quæ bellum & obsidiones belli-
cas comitatur, enarrabit? Cavete igitur di-
lecti, à peccatis Iudæorum, ne poenæ vos
obruant, quæ Iudæos obruerunt, & orate
cum Ecclesia: Da pacem Domine in diebus
nostris, &c.

De Secundo.

Fuit excidii Hierosolymitani prænunci-
atio, sequitur *Templi repurgatio*, ubi
consideranda se nobis offerunt

1. *Christi zelus*, quem declarat

1. *Templum visitando*. Non arcem Da-
vidis aut Antoniam vel etiam Herodis pa-
latium ingreditur, sed recto pede ad tem-
plum properat, & hoc ipso docet, quod sit
Sacerdos magnus super domum Dei, Eb 10.
v. 21. quem cœlestis Pater nobis audiendum
commendavit Mat. 3. v. 17. quin & vaticini-
um implere voluit, Hag. 2. v. 8. & 10. in hoc *Malach. 3.1.*
sequamur exemplum ejus, & unicè incum-
bamus, ut templum frequenter visitemus, &
regnum Dei ante omnia quæramus, tunc cæ-
tera nobis omnia adjicientur. Matt. 6. v. 33.

2. *Nundinatores exturbando*. Varia De-
us sacrificia in V. T. instituerat, quæ Iudæi
quotidie juxta præscriptum legis offerre te-
nebantur. Eum in finem, oves, boves, colū-
bæ, & alia ad hunc actum necessaria Sacer-
dorum indultu in aditu templi vanum expo-
nebantur, habebant etiam numularii co lo-
co suas mensas, & tam vendentibus quam e-
mentibus pecuniam idoneis monetis per-
mutabant, quæ summa erat templi profana-
tio. Propterea Christus factus est funiculis fla-
gello nundinatores ejusmodi exturbat,
mensas numulariorum, & sellas vendentium
columbas subvertit, Ioh. 2. v. 14. 15. Matth.
21. v. 12. Quod factum planè divinum a che-
roicum non abs re Hieronym. omnibus
Christi miraculis anteponit, quia in illo di-
vina majestas ita ex oculis ejus effulsit, &
corda numulariorum perculit, ut resistere
nec ausi fuerint nec potuerint, quare non
immeritò recordantur discipuli ejus dicti
Prophetici, quod Ps. 69. v. 11. scriptum est:
Ff 3 zelus

zelus domus tuæ comedit me. Talia facta sunt supra regulam, & in imitationem rari faciliè non debent, nisi quis heroico etiam spiritu præditus sit. Huc pertinet factum Pinehæ, Num. 25. v. 8. Eliæ, 1. Reg. 18. v. 40. Mathathæ, 1. Macc. 2. v. 24. 25. Petri, Act. 5. v. 5. Ambrosii, Theodosium Imperatorem à templi & Sacræ Cænæ communione excludentis Lutheri & aliorum. Privati homines se intra officii regulas contineant & quietè vivant 1. Theff. 4. v. 11. *denen etnem vermessenen Menschen gehets endlich übel auß!* Sir. 3. v. 28.

Per 70 scriptum est reformandi sunt exemplo Christi omnes abusus vitæ & doctrinæ. Nam scriptura est smegma, Mal. 3. v. 2. & ignis, Jer. 23. v. 29.

Habemus autem hîc porrò

1. *Typum nundinationis Papisticae.* Omnia enim in Papatu venalia

Templa, Sacerdotes, altaria, sacra, corona, Ignis, thura, preces, cœlû est venale, Deusq. Vendunt indulgentias, vendunt missas, vendunt opera, vendunt dignitates Ecclesiasticas, unde Antichristus regnare dicitur super thesauros mundi, Dan. 11. v. 43. & mercatores ejus divitias multas corradunt, Apoc. 18. v. 3.

Laus Christo Dei filio, qui negotiatores istos Papales ministerio Lutheri è templo nostro ejecit, & mensas indulgentiarum, missarum, vigiliarum aliarumque quisquiliarum papalium subvertit, ut nemo sit, qui merces illorum emere cupiat Ap. 18. v. 11.

2. *Fucum emulationis Calvinisticae.* Solent isti homines ex singulari reformationis zelo, sed zelo præter scientiam, altaria in templis tanquã organa idololatriæ destruire, & in illorum locum mensas ligneas substituere, solent calices inauratos comminue-

re, & vel ligneos vel vitreos pro iisdem repone, solent imagines Christi crucifixi, Mariæ, Apostolorum, &c. concidere, imitati hac in parte Carlstadium, qui hanc primum Wittenbergæ An. 1521. Luthero in Pathmo existente tulit tragœdiam. Hanc suam æmulationem exemplo Christi palliare volunt. Sed perperam. Is enim non templum ipsum, in quo Iudæi cultus suos idololatricos exercuerant, destruxit, non altaria confregit, non vasa templi aurea & argentea variè profanata comminuit, sed mensas duntaxat numularias, quæ ad templum non pertinebant, subvertit. Ita nos possumus tolerare altaria, possumus tolerare calices inauratos, possumus tolerare imagines. Nam mundis omnia munda sunt.

3. *Verum templi usum restaurando.* Nam domus mea, inquit, domus preceationis est, vos autem in speluncam latronum convertistis, & quotidie docebat in templo.

Hoc igitur sine templa potissimum à majoribus extructa sunt, ut in iisdem assidue conveniamus, & preces nostras ad Dominum in omnibus necessitatibus effundamus, tum etiam ut verbum Dei in iisdem doceatur, Sacramenta legitime administrantur, aliaque pietatis exercitia perficiantur.

Proinde nobis incumbit, ut hunc usum semper attendamus, & libenter in templis conveniamus, præsertim quando publici conventus instituti sunt, ubi coimus in cœtum, & Deum quasi manu facta preceationibus nostris ambimus. Hæc oratio vincit invincibilem. Ubi enim duo vel tres congregati sunt in nomine meo, inquit Christus, ego sum in medio eorum, Matt. 18. v. 20.

II. *Consequens eventus,* qui duplex:

1. *Iudeorum ira.* Nam Principes Sacerdotum, & Scribæ & Primores plebis quærebant

bant illum perdere. Hæc est Diaboli tragœdia, quam à mundo condito semper egit, nimirum puros Doctores & confessores veritatis ferre non potest, sed excitat Tyrannos, qui sanguinaria adversus ipsos consilia non moliantur tantum, sed etiam in effectum producunt quod à Patrefus Diabolo didicerunt, qui homicida est ab initio, Iohan. 8. v. 44.

2. *Repressio mira.* Non enim inveniebant quid facerent, quia totus populus pendeat ab eo. Ita adhuc hodie Deus consilia hostiũ

nostrorum dissipat, Pf. 33. v. 10. Job. 5. v. 12. ut merito gloriari possimus cum Esa. c. 8. v. 9. 10. Consilium consultate & dissipabitur, &c. & cum Ecclesia:

Gott lob und Danck der nicht zugab/
 Daß ihr Schlund uns möcht fangen.
 Wie ein Vogel des Stricks kompt ab/
 Ist unser Seel entgangen.
 Strick ist entzwey/
 Und wir sind frey/
 Des Herren Namen steh uns bey/
 Des Gottes Himmels und Erden.

Dominica XI. post Trinitatis.

Evangelium Luc. 18. v. 9. 14.

Cum Abel & Cain sacrificia sua offerrent Deo, hic defructibus terræ, ille verò de primogenitis gregis sui, & de adipibus eorum, respexit Deus ad Abel & ad munera ejus, ad Cain verò & munera ejus non respexit, Gen. 4. v. 3. seqq. nimirum Abel respiciebat semen mulieris benedictũ, Christum Jesum, qui in plenitudine temporis homo fieri, & tanquam agnus Dei immaculatus pro totius mundi peccatis offerri debebat, cujus typi fuerunt postea omnia sacrificia Levitica; Eb. 9. & 10. hoc respectu dicitur de sacrificio Abelis, quod Deo gratum & acceptum fuerit, contra autem, quia Cain in opere operato confidebat, & hoc etiam absque fide sufficere putabat, sacrificiũ ipsius Deo placere non potuit. Nam oculi Dei respiciunt fidem, Jer. 5. v. 3. & quod ex fide non est, peccatum est, Rom. 14. v. 23.

Pari modo in prælecta pericope Phariseus & Publicanus in templum ascendunt, & preces suas offerunt. Sed dispari eventu. Quia enim Phariseus in propriis meritis

confidebat, rejicitur Publicanus autem peccata sua agnoscens & ad misericordiam Dei confugiens justificatus abit in domũ suam.

Videbimus

- I. Precatorum differentiam.
- II. Christi sententiam.

J.J.

EXEGESIS.

Sicut Abraham duos habebat filios, Ismaelem quem ex Agar ancilla & Isaacum quem ex Sara libera, juxta Dei promissionem susceperat, Gen. 16. v. 16. & 21. v. 3. Ita in Ecclesia sunt duo populi. Per Ismaelem denotatur populus legis, qui confidit in operibus & superbe despicit alios, sicut de Ismaele dicitur, quod fuerit derisor, Gen. 21. v. 9. Per Isaacum verò denotatur populus Evangelii, qui gratuita Dei promissioni innititur, & non confidit in propria justitia, sed in Dei misericordia, Deoque sinceram ex fide præstat obedientiam, sicut Isaacus Abrahamo, Gen. 22. v. 9. seqq.

Exem-